Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Y. BOT
представено на 12 ноември 2015 година[1]

Дело C-453/14

Vorarlberger Gebietskrankenkasse
Alfred Knauer

(Преюдициално запитване, отправено от Verwaltungsgerichtshof (Върховен административен съд, Австрия)

„Преюдициално запитване — Социална сигурност — Регламент (ЕО) № 883/2004 — Член 5 — Принцип на приравняване — Национална правна уредба, която включва в основата за изчисляване на здравноосигурителните вноски пенсиите за старост, изплащани в други държави — членки на Съюза, или държави от ЕИП — Понятие „равностойни обезщетения“

I – **Въведение**

1. Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност[2] въвежда в правото на Съюза принципа на приравняване на обезщетения, доходи, факти или събития.

2. Съгласно член 5 от Регламент № 883/2004:

„Освен ако друго не е предвидено в настоящия регламент и в светлината на установените специални разпоредби по прилагането, се прилага следното:

а) когато, съгласно законодателството на компетентната държава членка, получаването на обезщетения от социалното осигуряване [или] на други доходи има определени правни последици, съответните разпоредби от това законодателство се прилагат също така и към получаването на равностойни обезщетения, придобити съгласно законодателството на друга държава членка или към доход, придобит в друга държава членка;

б) когато, съгласно законодателството на компетентната държава членка, правните последици са резултат от настъпването на някои факти или събития, тази държава членка взема предвид подобни факти или събития, настъпили във всяка друга държава членка, като настъпили на нейната територия“.

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — ОВ L 166, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 82 и поправка в ОВ L 200, 2004 г., стр. 1.

3. Тази нова разпоредба допуска ли, когато пенсионер, който пребивава в държава членка, има право не само на пенсия от тази държава, но и на пенсия, изплащана по пенсионната схема на друга държава — членка на Съюза, или на държава от Европейското икономическо пространство (ЕИП)[3], държавата членка по пребиваване да включва в основата за изчисляване на здравноосигурителните вноски изплащаната от другата държава пенсия?

4. По същество това е въпросът, разглеждан по настоящото дело, в основата на който е решението на Vorarlberger Gebietskrankenkasse (регионална здравноосигурителна каса на провинция Форарлберг)[4] да задължи г-н Knauer и г-н Mathis да платят здравноосигурителни вноски върху пенсиите, на които те имат право, поради това че са осигурени по лихтенщайнската професионална пенсионна схема.

5. Фактите в основата на това дело са по-специално следните.

6. Г-н Knauer и г-н Mathis, които пребивават в Австрия, получават австрийска пенсия, от която се удържат осигурителни вноски за здравноосигурителната схема съгласно Общия закон за социалното осигуряване (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz)[5].

7. Тъй като са упражнявали професионална дейност също в Швейцария и в Лихтенщайн, те имат право и на пенсии за старост, отпускани от пенсионната каса Hilti по лихтенщайнската система за професионално пенсионно осигуряване, уредена от Закона за професионалните пенсионни схеми (Gesetz über die betriebliche Personalvorsorge) от 20 октомври 1987 г.[6].

8. Ако обаче до 2010 г. осигурителните вноски към австрийската здравноосигурителна система са били дължими само върху националните пенсии, при приемане на Втория закон за изменение на закони в областта на социалната сигурност от 2010 г. (2. Sozialversicherungs-Änderungsgesetz 2010)[7] австрийският законодател въвежда в ASVG нов член 73a, чийто параграф 1 предвижда, че в случай на получаване на пенсия от чужбина, която попада в приложното поле на Регламент № 883/2004, се изисква плащането на здравноосигурителна вноска и върху тази пенсия от чужбина, когато лицето с право на пенсия от чужбина има право на обезщетения за болест.

9. Съгласно тази разпоредба, считано от 2011 г., здравноосигурителната каса счита, че г-н Knauer и г-н Mathis дължат здравноосигурителни вноски за изплащаните от пенсионна каса Hilti пенсии.

10. С две решения от 10 декември 2013 г. областният управител на Форарлберг (Landeshauptmann von Vorarlberg) намалява размера на тези осигурителни вноски с мотива, че само част от професионалната пенсионна схема, а именно съответстващата на минималните законоустановени обезщетения, попадала в приложното поле на Регламент № 883/2004 и следователно съгласно член 73a от ASVG — в обхвата на задължението за плащане на осигурителни вноски. Допълнителното към задължителното осигуряване, съответстващо на

3 — Регламент № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година за установяване процедурата за прилагане на Регламент № 883/2004 (ОВ L 284, стр. 1) се прилагат по отношение на цялото ЕИП по силата на Решение на Съвместния комитет на ЕИП № 76/2011 от 1 юли 2011 година за изменение на приложение VI (Социална сигурност) и на Протокол 37 към Споразумението за ЕИП (ОВ L 262, стр. 33).

4 — Наричана по-нататък „здравноосигурителната каса“.

5 — BGBl. 189/1955 в редакцията, приложима към момента на настъпване на фактите по главното производство (наричан по-нататък „ASVG“).

6 — LGBl. 1988 г., № 12, наричан по-нататък „BPVG“.

7 — BGBl. I, 102/2010.

по-високите от минималните обезщетения, обаче не попадало в посоченото приложно поле, също както и не попадала частта от професионалната пенсионна схема, която съответства на обезщетенията, изплащани за платените осигурителни вноски преди влизането в сила на BPVG, тоест преди 1 януари 1989 г.

11. Здравноосигурителната каса подава ревизионни жалби пред Verwaltungsgerichtshof (Върховен административен съд) срещу тези две решения, като поддържа, че осигурителните вноски се дължат върху всички пенсии, изплащани от пенсионна каса Hilti, докато г-н Knauer обжалва засягащото го решение, като твърди обратното, а именно че върху тези пенсии осигурителни вноски не се дължат.

12. Според запитващата юрисдикция равностойността по смисъла на член 5, буква а) от Регламент № 883/2004 трябва да се преценява с оглед на разглежданите в тяхната цялост пенсионни схеми въз основа на структурните им характеристики. Според нея сравнението на законоустановените условия за предоставяне на пенсии за старост, попадащи в приложното поле на ASVG, с тези за пенсиите, уредени в BPVG, би могло да подкрепи тезата, че посочените обезщетения са равностойни.

13. С оглед на това, що се отнася до австрийската пенсионна система, запитващата юрисдикция пояснява, че схемата за пенсионно осигуряване, която покрива по-специално свързани с възрастта осигурителни рискове, има за цел да позволи съответно запазване на обичайния жизнен стандарт. Наред със законоустановената пенсионна възраст условие за предоставянето на право на пенсия за старост е наличието на определен осигурителен стаж. По принцип задължително осигурено е всяко нает на работа от работодател лице за над минимална долна граница на възнаграждение. С цел да получат специална добавка в сравнение с пенсията, на която иначе биха имали право, лицата, които са задължително осигурени за пенсия, имат възможност доброволно да внасят допълнителни осигурителни вноски, за чийто годишен размер е определен таван. Платените осигурителни вноски се използват пряко за финансиране на обезщетенията (разходопокривен принцип) и за осъществяването на пенсионното осигуряване отговарят осигурителни институции, които са учредени като публични органи на самоуправление.

14. Що се отнася до лихтенщайнската пенсионна система, запитващата юрисдикция пояснява, че тя е основана на три стълба, като първият включва контрибутивната схема за осигуряването за старост и преживели лица, вторият — професионалните пенсионни схеми, и третият — допълнителните доброволни пенсионни планове.

15. Професионалната пенсионна схема, уредена от BPVG, е разходопокривна и по принцип е задължителна, като заедно с осигуряването за старост и преживели лица има за цел да позволи съответно запазване на обичайния жизнен стандарт. По принцип за провеждането ѝ отговаря пенсионна институция, на която законът предоставя известна свобода по отношение по-специално на организацията им, както и на определянето и финансирането на плащаните от тях обезщетения. Следователно те могат да предвидят само минимални законоустановени обезщетения или да предоставят някои по-високи обезщетения. Тази професионална пенсионна схема до голяма степен не е оставена на собствената инициатива и на волята за определяне на обезщетенията от лицата, засегнати от риска старост.

16. Княжество Лихтенщайн е направило уведомление съгласно член 9, параграф 1 от Регламент № 883/2004, че BPVG попада в материалния обхват на посочения регламент.

17. Запитващата юрисдикция счита, че пенсиите по BPVG попадат в приложното поле на Регламент № 883/2004, тъй като са основани на правните разпоредби на съответната държава членка, регулиращи клона или схемата за социална сигурност по отношение на обезщетенията за старост, и че освен това Княжество Лихтенщайн е направило уведомление за BPVG в неговата цялост съгласно член 9, параграф 1 от Регламент № 883/2004.

18. Отново според запитващата юрисдикция обаче не може да се изключи както възможността лихтенщайнската професионална пенсионна схема — независимо от потвърденото със споменатото уведомление обстоятелство, че спада към категорията на координираните пенсионни схеми — да не бъде приета за „равностойна“ поради възможностите, които предоставя на осигурените лица автономно да организират собствената си пенсионна схема, така и възможността включването на всички обезщетения по посочената пенсионна схема в основата за изчисляване на австрийската здравноосигурителна вноска да трябва да се приеме от гледна точка на правото на Съюза като възпрепятстващо свободно движение.

19. При тези обстоятелства Verwaltungsgerichthof (Административен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли член 5 от Регламент № 883/2004, като се има предвид член 45 ДФЕС, да се тълкува в смисъл, че пенсии за старост по професионална пенсионна схема (която е установена и гарантирана от държавата, има за цел да позволи съответно запазване на обичайния жизнен стандарт, функционира съгласно принципа на капитализация, по принцип е задължителна, но могат да бъдат предвидени и надхвърлящи законоустановения минимум „допълнителни на задължителните“ осигурителни вноски, както и съответно по-големи обезщетения, и за чието прилагане отговаря създадена или ползвана от работодателя пенсионна институция, каквато в настоящия случай е пенсионната схема от „втория стълб“ в Лихтенщайн) и пенсии за старост по законоустановена пенсионна схема (която също е установена и гарантирана от държавата, има за цел да позволи съответно запазване на обичайния жизнен стандарт, като функционира обаче на разходопокривен принцип, задължителна е и за прилагането ѝ отговарят създадени със закон пенсионноосигурителни институции, каквато в настоящия случай е пенсионната схема на Австрия) са „равностойни“ по смисъла на посочената разпоредба?“.

II – **Моята преценка**

20. Преди да разгледам поставения от запитващата юрисдикция въпрос, е необходимо предварително да се намери разрешение на въпроса дали пенсиите за старост, изплащани от пенсионната каса Hilti по лихтенщайнската професионална пенсионна схема, попадат в материалния обхват на Регламент № 883/2004.

A – *Относно включването на лихтенщайнската професионална пенсионна схема в материалния обхват на Регламент № 883/2004*

21. Според г-н Knauer лихтенщайнската професионална пенсионна схема както с оглед на компонента законоустановен минимум, така и с оглед на допълнителното към задължителното осигуряване представлява не законоустановена социалноосигурителна схема, по отношение на която се прилага Регламент № 883/2004, а схема за допълнително пенсионно осигуряване, към която трябва да се прилагат изключително разпоредбите на Директива 98/49/ЕО на Съвета от 29 юни 1998 година за запазване на правото на допълнителна пенсия на заети лица и самостоятелно заети лица, движещи се в границите на Общността[8]. Твърденията на г-н Knauer по-специално са в смисъл, че идеята за солидарност е само слабо представена в тази схема,

8 — ОВ L 209, стр. 46; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 91.

която функционира на принципа на капитализация, че предлаганото равнище на покритие надвишава значително гарантираното от основното осигуряване за старост и преживели лица, че се натрупва необходимият капитал за изплащането на тези обезщетения, което се осигурява посредством частноправни институции, и че посочената схема е задължителна само за част от заетите лица.

22. При все че признава, позовавайки се на решение Beerens [9], че всички обезщетения, изплащани съгласно национална правна уредба, за която е направено уведомление съгласно член 9, параграф 1 от Регламент № 883/2004, трябва да се квалифицират като „социалноосигурителни обезщетения“, които задължително попадат в приложното поле на регламента, г-н Knauer твърди, че уведомлението не се отнася до частта, съответстваща на обезщетенията, изплащани въз основа на направените допълнителни към законоустановените задължителни осигурителни вноски, чието съдържание не е уточнено в BPVG. Според него тези обезщетения са договорни или определени с правна норма обезщетения, които не се изплащат по силата на закона.

23. Без да е необходимо да се разглежда по-задълбочено разграничението между законоустановените социалноосигурителни схеми и допълнителните пенсионноосигурителни схеми [10], достатъчно е да се констатира, че съгласно установената практика на Съда дори когато съответният национален законов или подзаконов акт не е посочен в декларацията, това обстоятелство само по себе си не е основание да се приеме, че този закон или подзаконов акт не попада в материалния обхват на системата за координация на схемите за социална сигурност, като обаче обстоятелството, че държава членка е посочила закон в декларацията си, е основание да се приеме, че предоставените въз основа на този закон обезщетения са социалноосигурителни обезщетения [11].

24. Както в декларацията по член 5 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността [12], така и в декларацията по член 9, параграф 1 от Регламент № 883/2004 [13] Княжество Лихтенщайн посочва не само първия стълб, съответстващ на Закона за осигуряването за старост и преживели лица (Gesetz über die Alters- und Hinterlassenenversicherung) от 14 декември 1952 г. [14], но и втория стълб, който по-специално включва BPVG.

25. Тъй като декларацията за BPVG не предвижда никакво изключение, отнасящо се до определени обезщетения, всички обезщетения, предоставени въз основа на това законодателство, следва да се считат за социалноосигурителни обезщетения по смисъла на правната уредба на Съюза за координиране на схемите за социална сигурност.

26. Следователно е необходимо да се установи дали тази правна уредба не допуска включването на пенсиите за старост, изплащани от пенсионната каса Hilti по лихтенщайнската професионална пенсионна схема, в основата за изчисляване на здравноосигурителните вноски, плащани от лица, които са осигурени по австрийската здравноосигурителна система.

9 — 35/77, EU:C:1977:194.

10 — Относно това разграничение препращам към моето заключение от същата дата по дело Комисия/Малта (C-12/14, висящо пред Съда).

11 — Вж. в този смисъл решение Martínez Losada и др. (C-88/95, C-102/95 и C-103/95, EU:C:1997:69, т. 21 и цитираната съдебна практика).

12 — ОВ C 127, 2003 г., стр. 35.

13 — Тази декларация е публикувана от Европейската комисия. Към момента на изготвяне на това заключение декларацията е на разположение в интернет на адрес: http://ec.europa.eu/social/keyDocuments.jsp?advSearchKey=liechtenstein&mode=advancedSubmit&langId=fr&policyArea=&type= 0&country= 0&year= 0.

14 — LGBl. 1952 г., № 29 в редакцията, приложима към момента на настъпване на фактите по главното производство.

Б – *По равностойността между пенсиите за старост, изплащани по лихтенщайнската професионална пенсионна схема, и пенсията за старост по австрийската законоустановена схема*

27. Най-напред следва да се припомни, че член 30 от Регламент № 883/2004 допуска институцията на държава членка, която отговаря за изплащането на пенсии, да извършва удръжки на осигурителни вноски за болест върху тази пенсия, при условие че разходите за тези обезщетения се поемат от институцията на тази държава.

28. В случаите на г-н Knauer и г-н Mathis, в които лице получава една или няколко пенсии съгласно законодателството на две или повече държави членки, Регламент № 883/2004 предвижда конкретни правила за определянето на компетентните институции, които отговарят за предоставянето на обезщетенията в натура и поемането на разходите за тях[15]. Сред правилата за избягване на усложненията, до които може да доведе едновременното прилагане на различни национални законодателства, е посочено по-специално правилото по член 23 от споменатия регламент, което възлага поемането на разходите за обезщетенията в натура на институцията на държавата членка на пребиване, стига въпросното лице да получава пенсия и да има право на тези обезщетения съгласно законодателството на тази държава.

29. Г-н Knauer и г-н Mathis обаче безспорно имат право както на пенсия, така и на обезщетения в натура съгласно австрийското законодателство, което предвижда удържане на осигурителни вноски. Следователно условията за прилагане, предвидени в член 30 от Регламент № 883/2004 за събирането на осигурителни вноски, са изпълнени.

30. Остава да се установи дали това събиране може да се извърши не само върху австрийската пенсия за старост, но и върху пенсиите за старост по лихтенщайнската професионална пенсионна схема.

31. В това отношение следва да се отбележи, че тъй като Регламент № 883/2004 представлява само акт за координиране на националните законодателства, които няма за цел да хармонизира[16], държавите членки са компетентни да определят доходите, които да се вземат предвид за изчисляването на социалноосигурителните вноски[17]. Следователно те могат по принцип да включват в основата за изчисляване на здравноосигурителните вноски пенсиите, изплащани от други държави — членки на Съюза, или държави от ЕИП[18].

32. Важно е обаче държавите членки да спазват правото на Съюза при упражняването на компетентността си[19].

33. Член 30 от Регламент № 987/2009 установява изрично ограничение с въвеждането на таван за вноските, които могат да бъдат начислени върху всички изплатени пенсии, равняващ се на сумата, която би била удържана от лице, което получава пенсия в същия размер от компетентната държава членка. Следователно размерът на осигурителните вноски, които могат да бъдат начислявани върху пенсии, изплатени от няколко държави членки, е ограничен. Дали по принцип събирането също е ограничено?

34. Както правилно подчертава запитващата юрисдикция, подобно ограничение може да произтече от прилагането на принципа на приравняване на обезщетения, доходи, факти или събития, прогласен в член 5 от Регламент № 883/2004.

15 — Тези правила са посочени в членове 23—28 от регламента.

16 — Вж. решение Derouin (C-103/06, EU:C:2008:185, т. 20 и цитираната съдебна практика).

17 — Пак там (т. 24).

18 — Вж. в този смисъл решение Nikula (C-50/05, EU:C:2006:493, т. 24 и 25).

19 — Пак там (т. 24 и цитираната съдебна практика).

35. Макар всички заинтересовани страни по член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз, представили изявление пред Съда, да споделят тезата за приложимостта на този принцип, те имат големи различия по въпроса дали обезщетения за старост като уредените съответно от BPVG и от ASVG, трябва да се разглеждат като равностойни.

36. Според здравноосигурителната каса наистина е налице равностойност между австрийската законоустановена пенсия и пенсиите, изплащани по лихтенщайнските професионални пенсионни схеми. В този смисъл тя твърди, че австрийската система е организирана така, че да позволява съответно запазване на обичайния жизнен стандарт само чрез законоустановените обезщетения по първия стълб, докато в Лихтенщайн това ниво на обезщетения е предвидено от втория стълб, който има основна роля, а първият стълб служи единствено за гарантиране на минимални средства за съществуване. Впрочем осигурителните вноски към австрийската законоустановена схема били три пъти по-високи, отколкото в Лихтенщайн. Освен това здравноосигурителната каса посочва, че BPVG предвижда задължение за осигуряване към професионална пенсионна схема и съдържа ясни и точни правила относно размера на осигурителните вноски, вида на предоставените обезщетения, както и организацията и контрола на осигурителните институции, които управляват тези схеми. Тя добавя, че правила се прилагат и за частта от професионалната пенсионна схема, която надхвърля минималните законоустановени обезщетения, поради което „свободата на договаряне“ на осигурителните институции е изключително ограничена. Също така отделният работник нямал право свободно да реши дали да се осигурява по такава схема, нито да определя нейното съдържание. Здравноосигурителната каса уточнява, че понятието за обезщетения, „които надхвърлят законоустановените задължителни осигурителни вноски“, включва не само допълнителните факултативни обезщетения, но и обезщетенията въз основа на вноски, плащани преди законоустановеното задължение за плащане на задължителните осигурителни вноски. Тя подчертава, че плащаните съгласно BPVG осигурителни вноски имат същото данъчно третиране като осигурителните вноски, плащани по задължителната осигурителна схема съгласно ASVG в Австрия. Накрая тя отбелязва, че ASVG предвижда в случай на осигуряване по допълнителна схема за доброволно пенсионно осигуряване да се събират здравноосигурителни вноски и върху получаваните от нея обезщетения. В крайна сметка здравноосигурителната каса заключава, че невземането предвид на обезщетенията, на които пограничните заети лица имат право поради дейността, която са упражнявали в Лихтенщайн, би довело до неравно третиране спрямо лицата, които са упражнявали професионалната си дейност изключително на територията на страната.

37. Напротив, според г-н Knauer няма равностойност между обезщетенията, изплащани по австрийската пенсионна схема и по лихтенщайнската професионална пенсионна схема, които се разграничават по многото структурни различия. Освен доводите, изложени по-горе при разглеждането на въпроса дали лихтенщайнската професионална пенсионна схема попада в материалния обхват на Регламент № 883/2004[20], г-н Knauer в частност твърди, че тази схема е установена по подобие на швейцарската професионална пенсионна схема, която се характеризира по-специално с автономността, с която разполагат осигурителните институции, чието правно положение може да се урежда от частното право, при организацията, финансирането и управлението им, както и от прилагането на принципите на капитализация и на равностойност, което означава, че размерът на обезщетенията се определя в зависимост от размера на осигурителните вноски.

20 — Точка 21 от настоящото заключение.

38. Австрийското правителство и Надзорният орган на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ) поддържат, че изплащаните от държава членка обезщетения трябва да се считат за равностойни на обезщетенията, изплащани от друга държава членка, когато и едните, и другите попадат в приложното поле на системата за координация на схемите за социална сигурност.

39. Комисията предлага понятието „равностойни“ обезщетения да се тълкува по същия начин, по който се тълкува понятието за обезщетения „от един и същи вид“, съдържащо се в член 53, параграф 1 от Регламент № 883/2004. Следователно социалноосигурителните обезщетения би трябвало да се считат за равностойни, когато техният предмет, тяхната цел, основата за изчисляването им и условията за тяхното отпускане са идентични.

40. Преди да се разгледа приносът на представените различни становища, за да се даде отговор на поставения от запитващата юрисдикция въпрос, трябва да се анализират целта на принципа на приравняване на обезщетения, прогласен в член 5, буква а) от Регламент № 883/2004, и специфичният смисъл, който следва да се придаде на понятието за равностойност в рамките на тази разпоредба.

41. Както се установява от съображение 9 от Регламент № 883/2004, член 5 от същия регламент кодифицира утвърдена съдебна практика, в която е прогласен принципът на приравняване на факти като конкретен израз на общия принцип за недопускане на дискриминация, прилаган в конкретния аспект на координацията на законодателствата в областта на социалната сигурност. Съгласно тази съдебна практика, за да се гарантира ефективното упражняване на правото на свободно движение, възникнали в една държава членка положения трябва да се третират по същия начин, както ако те са възникнали в държавата членка, чието законодателство се прилага.

42. Макар обаче съгласно това традиционно разбиране принципът на приравняване да е бил посочен в първоначалното предложение на Комисията [21] като особено проявление на принципа на равно третиране [22], законодателят на Съюза в крайна сметка го утвърждава в отделна разпоредба с нов потенциал, който съдебната практика трябва да разкрие [23].

43. Тази разпоредба е разделена на две части — първа, която се отнася до приравняването на обезщетения и други доходи, и втора — до приравняването на факти или събития.

44. В самото начало следва да се отбележи, че според мен принципът, прогласен в член 5, буква б) от Регламент № 883/2004, който придава на фактите или събитията, настъпили в друга държава членка, същите правни последици като породените от „подобни“ факти или събития, настъпили в държавата членка, чието законодателство се прилага, не може да се приложи в положение като разглежданото в главното производство, което изисква сравняване на две обезщетения. За сметка на това посоченото правило за приравняване на „факти или събития“, изглежда, отговаря на най-общите случаи на прилагане в съдебната практика на изискването за приравняване като продължение на принципа на равно третиране.

45. Всъщност в съдебната практика относно придобиването, запазването или удължаването на правото на социалноосигурителни обезщетения или за изчисляването им се откриват няколко случая на приравняване на завършени в друга държава членка осигурителни периоди на такива, които са се осъществили в държавата членка, в която се иска изплащане на обезщетенията.

21 — Предложение за регламент (ЕО) на Съвета за координация на системите за социална сигурност (COM(1998) 779 окончателен).

22 — Вж. член 3, параграфи 2 и 3 от предложението.

23 — Относно анализа на тази нова разпоредба вж. по-специално *Mavridis*, P. L'assimilation des faits en droit communautaire: un nouveau principe? — Revue de droit sanitaire et social, No 4, 2011, p. 629 и *Rennuy*, N. Assimilation, territoriality and reverse discrimination: a shift in European social security law? — European journal of social law, No 4, 12/2011, p. 289.

46. В този смисъл Съдът постановява, че национално законодателство относно условията за отпускане на пенсия за инвалидност, което при определени обстоятелства като заболяване или безработица предвижда удължаване на референтния период, предхождащ настъпването на инвалидност, през който да е плащан минимален размер осигурителни вноски за придобиване на право на пенсия, въпреки че такава удължаване не се предвижда, когато обстоятелствата, при които се позволява удължаване, настъпват в друга държава членка, може да възпре работниците мигранти да упражняват правото си на свободно движение [24].

47. Съдът е приел също и че когато правото на обезщетения за сираци е продължено след определена възраст на получателите на обезщетения, чието обучение е прекъснато поради изпълнение на военна служба, изпълнената военна служба в друга държава членка трябва да се приравни на военната служба, изпълнена в държавата членка, чието законодателство е приложимо [25].

48. Съдът също е постановил, че национална правна уредба не може да поставя условия за приравняване на завършени в друга държава членка периоди за отглеждане на деца на осигурителни периоди, когато за вземането предвид на същите периоди, завършени на територията на страната, при изчисляване на пенсията за старост не са поставени никакви условия [26].

49. Съдът прилага принципа на приравняване и по отношение на изпълнението на условия за отнемане или спиране на обезщетения. В този смисъл той е приел, че правото на Съюза допуска възможността държава членка да приравни съответстващи факти, настъпили в друга държава членка, на факти, като например налагане на наказание лишаване от свобода, които, ако настъпят на територията на страната, представляват основание за отнемане или спиране на обезщетения [27]. Следователно прилагането на принципа на приравняване може да доведе, в зависимост от случая, до възстановяване на равното третиране в полза или в ущърб на съответното лице.

50. В съдебната практика по-рядко се откриват случаи, които се отнасят до принципа на приравняване на обезщетения и други доходи, прогласен в член 5, буква а) от Регламент № 883/2004.

51. Три решения обаче могат да бъдат отнесени към тези случаи. Най-напред, от решение Warry [28] става ясно, че когато националното законодателство поставя придобиването на правото на обезщетение за инвалидност като условие за правото на обезщетения за болест, следва да се отчита обстоятелството, че заинтересованото лице е имало право на тези обезщетения в друга държава членка, както ако би имало право на тях в държавата членка, чието законодателство е приложимо. По-нататък, от решение Öztürk [29] може да се направи изводът, че законодателство на държава членка не може да поставя придобиване на правото на предсрочна пенсия за старост при безработица в зависимост от условието заинтересованото лице да е ползвало през определен период, предхождащ заявлението за отпускане на пенсия, обезщетение при безработица само в тази държава членка, а същото обезщетение, получавано от друга държава членка, да не се взема предвид. На последно място, в решение Klöppel [30] Съдът постановява, че

24 — Решение Paraschi (C-349/87, EU:C:1991:372, т. 22—27).

25 — Решение Mora Romero (C-131/96, EU:C:1997:317, т. 36).

26 — Решение Kauer (C-28/00, EU:C:2002:82). Вж. също решение Elsen (C-135/99, EU:C:2000:647), в което Съдът постановява, че компетентната институция на държавата членка е длъжна да вземе предвид за целите на предоставяне на пенсия за старост периодите за гледане на малко дете, завършени в друга държава членка, както ако тези периоди са били завършени на територията на страната.

27 — Решение Kenny (1/78, EU:C:1978:140).

28 — 41/77, EU:C:1977:177.

29 — C-373/02, EU:C:2004:232.

30 — C-507/06, EU:C:2008:110.

национално законодателство, което предвижда продължаване на изплащането на обезщетение за отглеждане на дете, когато и вторият родител получава такова обезщетение, не може да отказва да вземе предвид получаването на „сравнимо“ обезщетение в друга държава членка. Доколкото в съображение 9 от Регламент № 883/2004 се уточнява, че принципът на приравняване трябва да се приеме изрично и да се развие, „като се спазят същността и духът на съдебните решения“, ще тълкувам член 5 от този регламент в зависимост от предходната съдебна практика, от която следва принципен извод.

52. Следва да се констатира, че Съдът не установява конкретни критерии за диференциране и в този смисъл допуска известна гъвкавост при прилагането на принципа на приравняване. Тази гъвкавост, която съдебната практика приема, не се поставя под въпрос от законодателя на Съюза, който цели утвърждаване на установената съдебна практика. Според мен при липсата на изчерпателно изброени критерии от съдебната практика или законоустановени критерии принципът на приравняване предполага използване на сравнителен метод, аналогичен на този за известната функционална еквивалентност на сравнителното право [31], изразяващ се в търсенето, извън формалните различия, не на пълна идентичност между въпросните обезщетения, а на функционална аналогия. В това отношение показателно е решение Klöppel [32], в което само се отбелязва, че паричната помощ за отглеждане на дете в Германия е „сравнима“ с австрийското обезщетение за гледане на дете, без да се изследва дали двете обезщетения имат еднакви характеристики.

53. От разсъжденията, свързани с понятието за функционална равностойност, могат да се направят два извода.

54. На първо място, за тълкуването на понятието „равностойни“ обезщетения по смисъла на член 5, буква а) от Регламент № 883/2004 не е необходимо да се прилагат стриктните критерии, изведени за тълкуването на понятието „обезщетения от един и същи вид“ по смисъла на членове 10, 53 и 54 от този регламент. Впрочем, ако искаше да препрати към тези критерии на съдебната практика, законодателят на Съюза щеше да възпроизведе за прилагането на принципа на приравняване вече използваната квалификация за прилагането на правилата за ненатрупване, вместо да въвежда ново понятие. В крайна сметка понятието „равностойно обезщетение“, което се основава на по-гъвкави критерии, ми се струва по-широко, отколкото понятието за обезщетение „от един и същи вид“ [33].

55. На второ място, не смятам, че понятието за равностойност, използвано в член 5, буква а) от Регламент № 883/2004, трябва да се тълкува по-стриктно, отколкото понятието „подобен“ факт или събитие по буква б) от тази разпоредба [34]. И в двете хипотези, предвидени от законодателя на Съюза, изискването за приравняване не предполага стриктна идентичност, която би ограничила значително обхвата на принципа.

56. До какво заключение се стига чрез метода за функционалната еквивалентност при сравняване на обезщетения за старост като уредените съответно в BPVG и в ASVG?

31 — Вж. по-специално *Godechot-Patris*, S. Retour sur la notion d'équivalence au service de la coordination des systèmes. — Revue critique de droit international privé, 2010, p. 271.

32 — C-507/06, EU:C:2008:110.

33 — Следователно не може да се изключи възможността обезщетенията, които не са от същия вид, като пенсия за старост и наследствена пенсия, изчислявани въз основа на осигурителни периоди, завършени от различни лица (вж. в този смисъл решение Cordelle, C-366/96, EU:C:1998:57), да бъдат считани за функционално равностойни, по-специално когато става въпрос да бъдат включени в основата за изчисляване на социални вноски.

34 — Вж. в този смисъл Rennuy, N. op.cit., който счита, че Съдът би следвало да „се въздържа“ да разграничава двете понятия (point 1, p. 298 et 299).

57. Не считам, че включването на обезщетенията по BPVG в материалния обхват на Регламент № 883/2004 само по себе си може да им придаде качеството на равностойни обезщетения. Освен че подобно разрешение би обезсмислило изискването за равностойност, на което е подчинено прилагането на принципа на приравняване, определянето на този обхват зависи от чисто формални характеристики[35], които не трябва да се приемат като релевантни елементи при преценката на равностойността на обезщетенията.

58. От значение е преди всичко дали обезщетенията за старост като тези по BPVG съответстват на основа за изчисляване, сравнима с основата за изчисляване на обезщетенията по реда на ASVG, за да се разпредели поравно между пенсионерите — независимо от основанието за пенсия — тежестта на финансиране на здравното осигуряване.

59. За да се отговори на този въпрос, достатъчно е да се изходи от констатацията, че австрийската и лихтенщайнската пенсионна система се различават съществено, доколкото те придават на първия и втория стълб твърде различни измерения. Всъщност според запитващата юрисдикция за лихтенщайнската пенсионна система е характерна тристълбова структура, като първият стълб има изрично за цел задоволяване на житейските нужди на пенсионерите, докато от професионалните схеми по втория стълб се очаква да позволят съответно запазване на обичайния жизнен стандарт. Обратно, в австрийската пенсионна система обхватът на покритието, предлагано от първия стълб, е много по-голям, тъй като целта на пенсията за старост по реда на ASVG е да позволи съответно запазване на обичайния жизнен стандарт.

60. Ето защо във връзка с определянето на основата за изчисляване на осигурителните вноски — и само в тази връзка — пенсионните обезщетения от чужбина, които функционално постигат същата цел за съответно запазване на обичайния жизнен стандарт, следва да се считат за аналогични на обезщетенията по реда на ASVG. Обстоятелството, че лихтенщайнската професионална пенсионна схема има някои различни характеристики в сравнение с австрийската схема, не може да обоснове различен извод. По-конкретно нито фактът, че австрийската схема функционира на разходопокривен принцип, докато лихтенщайнската схема се основава на принципа на капитализация, нито възможностите, оставени на лицата, които имат право на обезщетения по реда на BPVG, да определят автономно пенсионната схема, не са релевантни за сравняване на основата за изчисляване на вноските.

61. В крайна сметка считам, че член 5, буква а) от Регламент № 883/2004 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска при определянето на основата за изчисляване на здравноосигурителните вноски, дължими в държавата членка на пребиваване на лице, получаващо пенсии по законодателството на две или повече държави членки, като равностойни на обезщетенията за старост, изплащани съгласно законоустановената основна пенсионна схема на държавата членка на пребиваване, и следователно като подлежащи на включване в посочената основа да се разглеждат обезщетенията за старост, изплащани от допълнителна професионална пенсионна схема на друга държава — членка на Съюза или на ЕИП, която схема е посочена в направената от тази държава декларация по член 9, параграф 1 от същия регламент, при положение че, подобно на изплащаните пенсии в държавата членка на пребиваване, тези обезщетения имат за цел да осигурят на лицата, които имат право на тях, съответен жизнен стандарт, какъвто са имали преди пенсионирането.

35 — Тези характеристики се определят от законовото основание на вноските или от начина, по който те са посочени в декларацията на държавата — членка на Съюза или на ЕИП, по член 9, параграф 1 от Регламент № 883/2004.

III – **Заключение**

62. С оглед на изложените по-горе съображения предлагам да се отговори по следния начин на поставения от Verwaltungsgerichtshof (Административен съд) преюдициален въпрос: „Член 5, буква а) от Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност трябва да се тълкува в смисъл, че допуска възможността при определянето на основата за изчисляване на здравноосигурителните вноски, дължими в държавата членка на пребиваване на лице, получаващо пенсии по законодателството на две или повече държави членки, като равностойни на обезщетенията за старост, изплащани съгласно законоустановената основна пенсионна схема на държавата членка на пребиваване, и следователно като подлежащи на включване в посочената основа да се разглеждат обезщетенията за старост, изплащани от допълнителна професионална пенсионна схема на друга държава — членка на Съюза или на ЕИП, която схема е посочена в направената от тази държава декларация по член 9, параграф 1 от същия регламент, при положение че, подобно на изплащаните пенсии в държавата членка на пребиваване, тези обезщетения имат за цел да осигурят на лицата, които имат право на тях, съответен жизнен стандарт, какъвто са имали преди пенсионирането“.